

Handläggare: Susanne Forss Gustafsson

Kvalitetsredovisning för Hägersten- Liljeholmens stadsdels förskolor 2009

**Gäller verksamheten under perioden ht 2008 och vt
2009**

Övergripande beskrivning/Förutsättningar

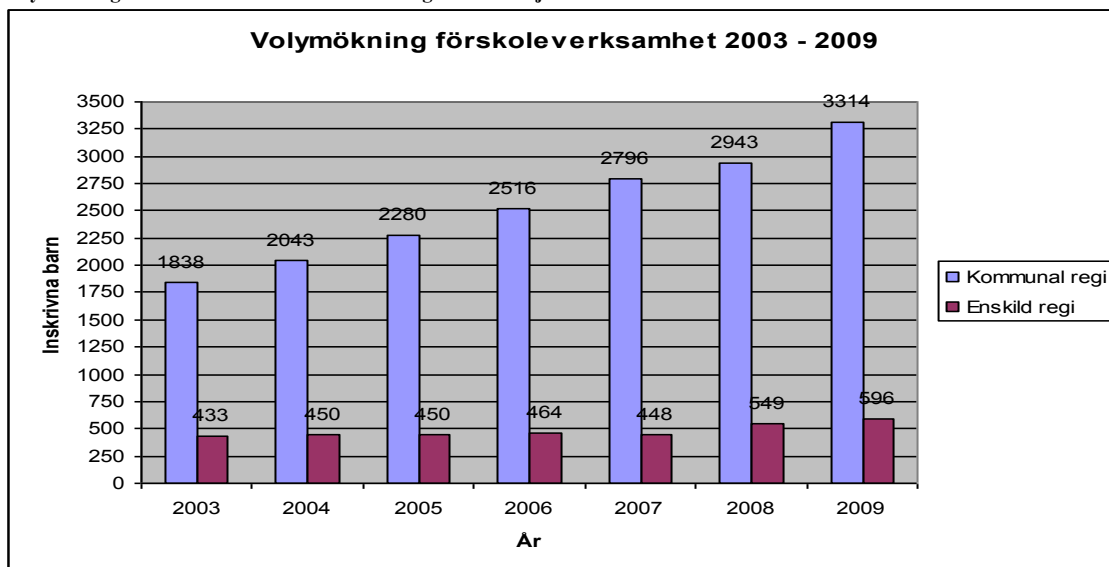
Stadsdelsområdet

Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Stadsdelen är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Invånarantalet har ökat från 64 010 år 2007 till 67 246 under 2008 och förväntas stiga till 71 069 under 2009, enligt USK (utrednings- och statistikkontoret).

Vid årsskiftet 2009/2010 beräknar Utrednings- och statistikkontoret att det bor 4702 barn i åldrarna 1-5 år i stadsdelen en ökning med 496 barn i jämförelse med 2008.

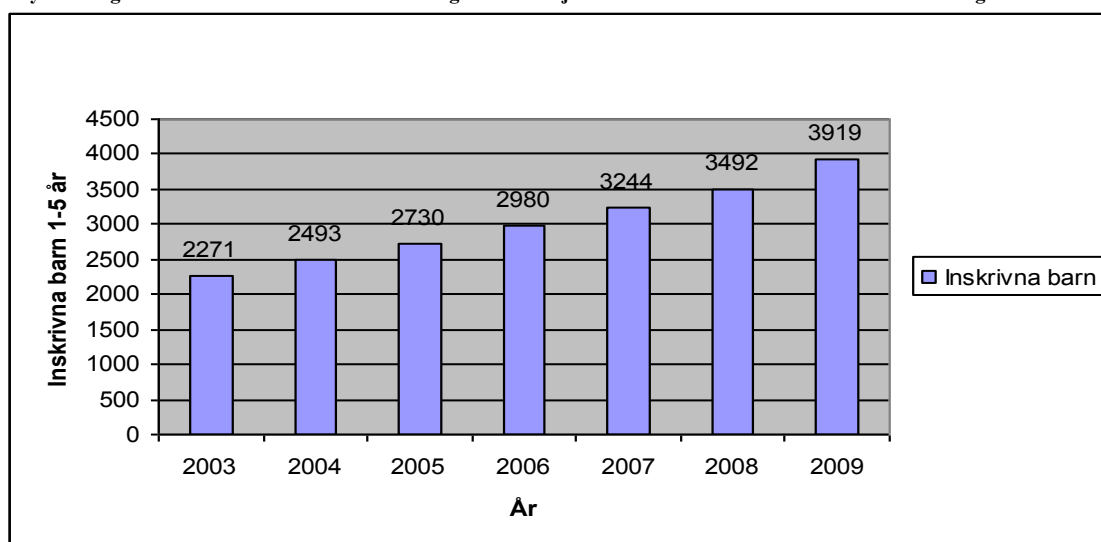
Vid SCB-mätningen 15 oktober 2008 fanns 2943 barn inskrivna i kommunal förskoleverksamhet. Motsvarande tid 2009 var 3314 inskrivna en ökning med 371 barn. I enskild förskoleverksamhet fanns för motsvarande år 549 respektive 596 inskrivna i förskoleverksamhet.

Volymökningar inom förskoleverksamhet i Hägersten – Liljeholmen 2003 – 2009 enskild&kommunal

Det innebär att hösten 2009 finns 3909 barn inskrivna stadsdelen. Vilket är en behovstäckning på 83 procent. Inskrivningsgraden förväntas öka i takt med att nya förskolor tas i bruk och en ny ålderskull kommer in under våren 2010. Trots en kraftig ökad efterfrågan av förskoleverksamhet har stadsdelen klarat barnomsorgsgarantin.

Volymökningar inom förskoleverksamheten i Hägersten – Liljeholmen 2003 – 2009 enskild&kommunal regi

Stadsdelens organisation för förskolor

Hägersten - Liljeholmens förskolor är indelade i en organisation med nio förskoleområden; Aspudden - Ekensberg, Axelsberg - Örnsberg, Fruängen, Gröndal, Hägerstensåsen, Midsommarkransen, Mälarhöjden, Västertorp samt Årstadal. Varje förskoleområde består av mellan 5-10 förskolor som i sin tur organiserar barnen i barngrupper. Vid sammanställning till tertialrapport 2, 2009 fanns det 56 förskolor och 225 barngrupper i stadsdelen.

Fyra öppna förskolor finns som är träffpunkter och erbjuder verksamhet för hemmavarande barn och föräldrar.

Förskoleområdena tillhör förskoleavdelningen inom stadsdelsförvaltningen och förskoleavdelningen ansvarar för drift och uppföljning av den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen. Stabens uppgift är att ge stöd och service till förskolerektorer, politiker, brukare och allmänhet. Staben handlägger även ansökningar om vårdnadsbidrag.

Förskoleavdelningens administration består av en avdelningschef och en stab som består av en administrativ sekreterare/utredare, en utvecklingsledare, en samordnare för barn i behov av särskilt stöd, tre kö- och avgiftshandläggare, samt två projektledare för lokaler, prognoser, byggnation, webbinformation och vårdnadsbidrag.

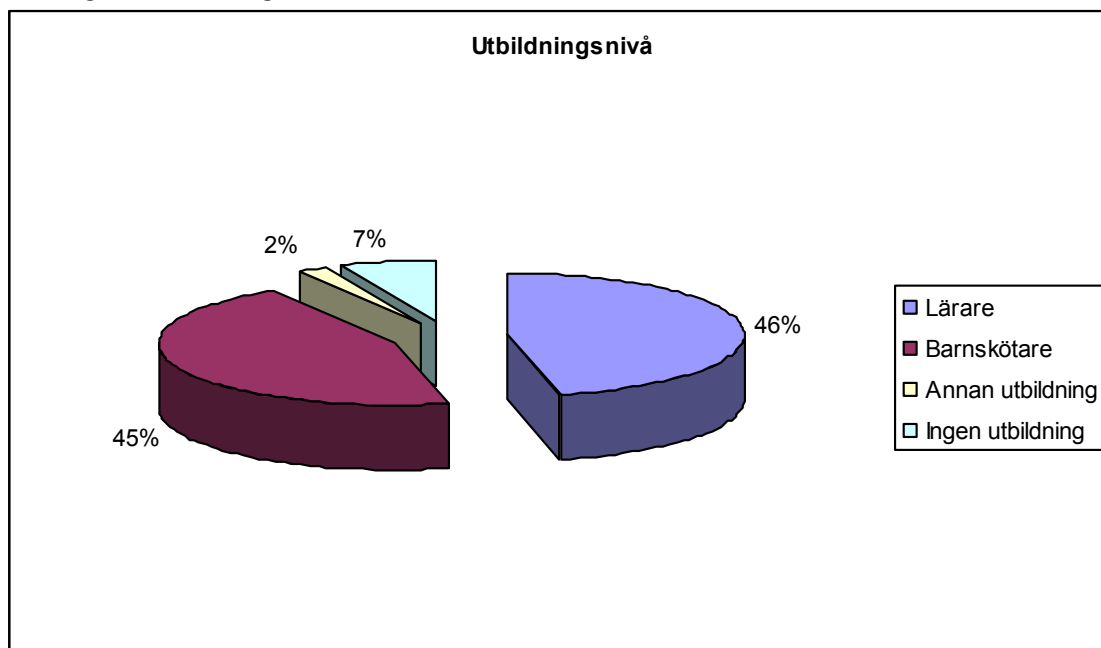
Förskolornas organisation och personal

Respektive förskoleområde leds av en förskolerektor och en eller flera biträdande rektorer eller utvecklingsledare. Några områden har tjänster för administrativt och pedagogiskt stöd. Varje enhet/område har format sin egen organisation efter behov och förutsättningar.

Vid SCB mätningen i oktober 2008 fanns inom förskolan 694 personal i det pedagogiska arbetet, en ökning med 109 personer från föregående år. Omvandlat till heltider utgör det 643 årsarbetare.

Inom förskolan finns flera kompetenser. Det är ungefär lika många barnskötare som högskoleutbildade lärare. Ca 7% procent av personalen saknar formell utbildning med barn. Utbildningsnivån varierar mellan förskolorna från 72 procent utbildade lärare ned till 18 procent. Snittet inom stadsdelens förskoleområden är 46 procent högskoleutbildade lärare. Vid mätningen 2009 ökar andelen utbildade barnskötare och lärare medan andelen utan utbildning minskar.

Utbildningsnivå SCB-mätning 2009

Förskoleavdelningens systematiska kvalitetsarbete

Förskoleavdelningen har utformat stöd i kvalitetsarbete genom att några utvecklingsområden har prioriterats utifrån föregående års framkomna utvecklingsåtgärder som redovisats i enheternas kvalitetsredovisningar, brukarundersökningar, inspektörsrapporter samt egna analyser.

Gemensamma prioriteringar för utveckling under de båda budgetåren 2008 och 2009 och för den i kvalitetsredovisningen redovisade perioden är:

Utveckla kvalitén/det systematiska kvalitetsarbetet, utveckla metoder för att stödja och följa alla barns språkutveckling.

Utveckla det förebyggande arbetet för barns hälsa och välbefinnande (riskinventering, checklistor, likabehandlingsplaner)

Förskoleavdelningens sätt att stödja kvalitetsarbetet har varit att;

- erbjuda fortbildning och föreläsningar både för specifika målgrupper och hela personalgrupper.

- ”ligga steget före” i kvalitetsarbetets årscykel genom att ta upp dialog kring, visa på metoder för, reflektera över osv. tillsammans med stadsdelens förskolerektorer på gemensamma ledningsgruppsmöten. Detta har varit ett sätt att ge rektorerna möjlighet att gemensamt reflektera och ligga steget före i sin planering.
- ge stöd till och återkoppling på arbetet med att utforma mål och kriterier, verksamhetsplaner samt kvalitetsredovisningar.
- utforma strukturer, riktlinjer, mallar, checklistor etc. som stödjer och underlättar arbetet för chefer, medarbetare och enheter.

Stadens webbaserade verktyg för integrerad ledning och styrning, ILS-webb, har varit ett instrument i kvalitetsarbetet som både varit stöd och ställt till förtret. Enheternas och förvaltningens kvalitetsarbete ska dokumenteras i ILS-webben men det finns initiala svårigheter med att förstå och anpassa verktyg och verklighet till varandra.

Enheternas systematiska kvalitetsarbete

Varje rektorsområde har bidragit med en kvalitetsredovisning från sitt område utifrån gemensamma anvisningar och strukturer. Alla enheter redovisar väl hur deras medarbetare deltagit i kvalitetsarbetet. De redovisar också hur barns och vårdnadshavares synpunkter tas tillvara.

Förskolorna inom enheterna planerar och utvärderar sitt arbete samt ger underlag till kvalitetsredovisningen i sitt förskoleområde. Förskoleområdets ledning har tillsammans med förskoleavdelningens stab en dialog kring kvalitetsredovisningens form, innehåll och koppling till nästkommande verksamhetsplan.

Utveckling av systematiska kvalitetsarbetet

En svårighet i kvalitetsarbetet är att förskolornas verksamhet planeras och organiseras utifrån verksamhetsåret, det vill säga höst-vår, medan nämndens verksamhetsplanering löper helårsvis. Kvalitetsarbetet och utvecklingsarbete sker visserligen kontinuerligt, men det är ibland förvirrande och pedagogiskt lite krångligare att förhålla sig till nämndens mål som kan vara olika under höst respektive vår. Förvecklingar uppstår om vilket mål som gäller och hur det ska följas upp.

Förvaltningen har därför i dialog med nämnden efterstävät att

- flera nämndmål kan vara över längre period än ett år

- nämndmålen ska i mycket stor utsträckning vara förenliga med läroplanens mål och direktiv
- nämndmålen ska formuleras så att de är uppföljningsbara och bedömningsbara

Resultat av kvalitetsarbetet

Representanter från samtliga enheter och två personer från förskoleavdelningens stab har deltagit i utbildningen "lokalt kvalitetsarbete". Detta har ytterligare bidragit till gemensamt språk och begreppsbildning i kvalitetsarbetet. Likaså har det ökat insikten om hur struktur och systematik kan bidra till ökad grad av delaktighet och reflekterande över verksamhetens innehåll och kvalitet.

Uppföljningsplaner för avdelningens övergripande arbete har huvudsakligen följts och varit ett stöd för att få syn på vilka insatser som utförts och i viss mån vad det haft för effekter.

Förskoleavdelningens schematiska planer med tidpunkter för planering, uppföljning, dialoger, fortbildning, analyser, m.m. har möjliggjort för varje förskoleenhet att i sin tur planera sitt kvalitetsarbete. Det har blivit tydligare vad som förväntas av enheterna vad gäller att skapa målbilder, följa upp arbetet, presentera resultat och analyser av arbetet i barngrupperna i förhållande till läroplan samt när det ska levereras. Resultatet har blivit allt mer användbara och tydliga kvalitetsredovisningar och verksamhetsplaner.

Analys och bedömning

En del enheter har i högre grad anpassat struktur och upplägg av enhetens arbete efter en gemensam struktur och systematik. Andra upplever fortfarande att det strukturerade arbetet är ett yttre tvång och att det inte stödjer och utvecklar det pedagogiska arbetet. Det systematiska kvalitetsarbetet fortgår på alla förskoleenheter men systematiken har inte fått fullt genomslag i alla delar eller hela enheten ännu. Förskoleavdelningen är en stor organisation och det tar tid att föra dialog med alla medarbetare, vilket är nödvändigt för att skapa förståelse och acceptans för kvalitetsarbetet och fastställda mål. Det är önskvärt att Stockholms stads system för integrerad ledning och styrning (ILS) uppdateras kontinuerligt och utvecklas i takt med enheternas arbete och utveckling.

Den gemensamma uppföljningsplanen fastställdes i vissa delar för sent för att kunna vara vägledande för enheternas arbete. Om verksamhetsplan och uppföljningsplan färdigställs samtidigt blir det tydligt vad som förväntas av arbetet under året och hur man skall få syn på resultat av arbetet. Det blir enklare att

samla de fakta om verksamheten som behövs som underlag till en utvärdering och analys.

Förvaltningen bedömer att samtliga förskoleenheter arbetar aktivt med att ständigt förbättra kvalitén och att arbetet blir allt mer systematiskt. Kvalitetsarbetet behöver ändå vara ett prioriterat utvecklingsområde framöver. Både enheter och förvaltning kan utveckla arbetet med att

- skapa målbilder för arbetet och tydliggöra vilka resultat som förväntas.
- formulera mål och kriterier för att bedöma måluppfyllelse
- planera och dokumentera uppföljning av arbetet så att det kan påvisa resultat av arbetet som ger underlag för analys och bedömning.
- utveckla resultatredovisningar så att de också fokuserar på vad barnen har lärt sig och vad de har utvecklat för kompetenser.

Verksamhetens mål och bedömningsgrunder

Nämndens mål för verksamhetsområdet har huvudsakligen relaterat till målområden i förskolans läroplan. För 2008 hade nämnden åtta mål medan det 2009 var reducerade till två.

Utöver de mål som relaterar till det pedagogiska arbetet finns mål för miljö, personalarbete och resursutnyttjande.

Ett antal gemensamma aktiviteter har fastställts som förväntas bidra till utvecklingen av de prioriterade områdena. Aktiviteterna skall utföras, följas upp och utvärderas på såväl enhetsnivå som stadsdelsnivå.

Förskoleavdelningen har två perspektiv för bedömning av måluppfyllelse i denna kvalitetsredovisning. Det ena är **hur väl förskolorna arbetar utifrån läroplanens fastställda mål för förskolan** och det andra är **om och på vad sätt avdelningens gemensamma arbete med utvecklingsfrågor kan visa på resultat och utveckling**.

De underlag som förvaltningen grundar sina bedömningar på är:

Enheternas kvalitetsredovisning 2008/09, inspektörsrapporter gjorda under perioden för såväl staden som helhet som inspekterade förskolor i stadsdelen, brukarundersökningar, besök på enheterna av stab och ledning, dialog med förskolerektorer, utvecklingssamtal samt självvärderingar.

Resultat av den webbaserade brukarundersökningen som genomfördes under sommaren 2009 har inte kunnat beaktas vid denna sammanställning. Resultaten av

undersökningen erhöjls för sent och deltagandet var allt för lågt för att kunna dra välgrundade slutsatser.

Mål och aktiviteter i nämndens verksamhetsplan 2009

1. *Förskolan ska arbeta med att utveckla och stärka barns självttillit, sociala kompetens och empatiska förmåga.*

Läroplanens målområde: Normer och Värden

Aktiviteter:

- Likabehandlingsplan (årlig utvärdering, nulägesanalys och åtgärder för utveckling, föräldrars delaktighet)

2. *Förskolorna ska arbeta medvetet och aktivt med språkutvecklande arbetssätt.*

Läroplanens målområde: Utveckling och lärande

Aktiviteter:

- Kartläggning och analys av barns språkutveckling (t.ex. TRAS)
- Självvärdering (Skolverkets BRUK - språk, pedagogiska språkprinciper – Veli Tuomelas)

Mål och aktiviteter i nämndens verksamhetsplan 2008

1. *Förskolorna ska kartlägga risk- och skyddsfaktorer i förskolan för att främja barnens hälsa.* Läroplanens målområde: Normer och Värden

Aktivitet:

- Checklista för egenkontroll i kök, tas fram gemensamt på förskoleavdelningen till stöd för enheterna
- Checklista för arbetsmiljö- och barnskyddsround tas fram gemensamt på förskoleavdelningen till stöd för enheterna
- Checklista för kris och katastrof, tas fram gemensamt på förskoleavdelningen till stöd för enheterna

2. *Förskolan ska arbeta med att stärka alla barns identitet och självkänsla. Förskolans arbete skall aktivt bidra till jämställdhet, respekt och likabehandling.* Läroplanens målområde: Normer och Värden

Aktivitet:

- Likabehandlingsplan skall finnas på alla enheter. En arbetsgrupp bildas för stöd i arbetet med att ta fram gemensam bas till likabehandlingsplan. Enheterna kompletterar med lokala tillämnningar

3. *Förskolorna ska arbeta medvetet och aktivt med språkutvecklande arbetssätt.* Läroplanens målområde: Utveckling och lärande

Aktivitet:

- Inom varje förskoleområde skall en årlig kartläggning göras av vilka hemspråk/ modersmål som talas av barnen.
- Vid inskolning och utvecklingssamtal, används blanketten ”språkdomäner” som underlag för hur språkstöd ska utformas för de barn som inte har svenska som modersmål.

4. *Förskolan ska följa och dokumentera barnens lärande och utveckling. Dokumentationerna skall ge underlag till förskolans planering av verksamhet och utvecklingsarbete. Läroplanens målområde: Utveckling och lärande*

Aktivitet:

- Redovisning av dokumentationsverktyg (typ portfolio)
5. *Rutiner och dokumentation för övergångar mellan förskolan och skolan ska finnas. Läroplanens målområde: Samverkan med förskoleklass, skola och fritidshem*

Aktivitet:

- Arbetsgrupp tillsätts som utformar checklistor för övergång mellan förskolan och förskoleklass/skola
 - Träffar mellan rektorer inom förskola och skola för samtal och beslut om gemensamma rutiner. Frågeställningar: Hur görs föräldrar delaktiga? Vad skall dokumenteras och lämnas över? Hur? När?
6. *Förskolan dokumenterar utvecklingssamtalen som en grund för samverkan med hemmet, kring det enskilda barnets utveckling. Läroplanens målområde: Förskolan och hem*
7. *Antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) bör vara som mest 14 barn och för de äldre barnen (4-5 år) som mest 18 barn. Blandade barngrupper kan ha upp till 16 barn i grupp.*
8. *Andelen förskollärare i förskolan ska öka.*

Redovisning av förskolornas arbete och resultat under respektive målområde

Normer och värden

Förskoleavdelningen har valt att driva och följa arbetet med likabehandlingsplan. Under 2008 arbetades en gemensam grund för likabehandlingsplan fram i stadsdelen. Utifrån denna har enheterna gjort lokala kompletteringar, i första hand genom att utforma lokala mål och rutiner för arbetet. Det görs utifrån aktuella behov i verksamheten (nulägesanalys).

På träffar med förskolerektorerna har frågan om hur målet följs upp på enheten och i stadsdelen behandlats genom fastställande av uppföljningsplaner och gemensamma dialoger.

Enheternas kvalitetsredovisningar lyfter i detta sammanhang sitt arbete med värderingar och förhållningssätt och hur viktigt det är att personalen reflekterar över sitt eget agerande som förebilder och vägvisare. Att påvisa barnens egna möjligheter att påverka händelseförlopp och verksamhetens innehåll och stödja barnen i att uttrycka sin mening är också metoder som redovisas. Ett grundläggande arbete med att stödja barnen i sitt sociala samspel, stärka vars och ens självkänsla framhålls som en bra grund för att förebygga kränkningar och konflikter.

Hälsofrämjande

Enheterna beskriver i sina kvalitetsredovisningar insatser för att främja barnens hälsa, såsom rikligt med utevistelser, god och näringsriktig mat. Måltidernas viktiga pedagogiska funktion framhålls också. När barn och vuxna äter tillsammans ger det stora möjligheter att främja goda matvanor och att förmedla måltidssituationerna som positiva. Annat som beskrivs är olika förebyggande insatser som inventering av miljöns säkerhet och fortbildning av personal i specialkost, barnsäkerhet, brandskydd, mm. Förskoleavdelningen har anordnat gemensamma kurser för enheterna i detta. Föregående år fick alla köksor utbildning i egenkontroll där en gemensam pärm för egenkontroll i kök utarbetades. Denna pärm uppdateras kontinuerligt. Förbättrad handhygien har uppmuntrats genom informationsinsatser för att minska smittspridning.

Barn i behov av särskilt stöd

En person finns för anställd för att samordna och fördela resurser vad gäller arbetet med barn i behov av särskilt stöd i stadsdelen. Ca 3% av stadsdelens barn bedöms ha sådana behov att förskolan får ett extra stöd för dessa barn. Många av barnen har medicinska behov som motiverar en extra insats, men andra barn har en problematik som handlar om att barnet har svårigheter inom området kommunikation och samspel. Förskolan ansöker skriftligt, tillsammans med föräldrarna om extra stöd av förskoleavdelningen. Förskoleavdelningens samordnare för barn i behov, besöker berörda förskolor två gånger om året och går igenom förskolans handlingsplan och diskuterar uppföljningen av arbetet runt barnet.

De som arbetar med barn i behov av särskilt stöd får olika former av handledning beroende på barnets svårigheter. Personal erbjuds även föreläsningar inom ämnesområdet barn i behov av särskilt stöd.

För barn med medicinska behov finns omfattande stödinsatser riktade till barn och personal från exempelvis Habiliteringen.

Uppföljningsperspektiv

Följer förskolorna lagens intentioner med likabehandlingsplaner. Är de aktuella, förankrade och integreras de i det vardagliga arbetet? Är föräldrarna informerade om planen? Vilka resultat kan påvisas av det av hälsofrämjande arbetet och barn i behov av särskilt stöd?

Resultat

Alla enheter redovisar vid dialoger och i sina kvalitetsredovisningar sitt arbete kring likabehandlingsplanen. Den gemensamma planen har använts på olika sätt. För de flesta enheterna har en gemensam grund inneburit att det funnits ett underlag att förhålla sig till och använda med smärre kompletteringar. Detta kan underlätta administrationen och ger möjlighet att fokusera på det praktiska arbetet i verksamheten. Några enheter har ändå valt att göra egna lokala likabehandlingsplaner. Alla enheter har på något sätt aktualiserat planen för föräldrarna. Det finns gemensamma rutiner och blanketter för utredning, anmälan samt dokumentation av kränkningar och diskriminering.

Förskolorna har säker miljö i köken och barnen får en säker mat. Få eller inga olyckstillbud med allvarliga skador. Om och hur utevistelser och handhygien påverkat barnens hälsa framkommer inte tydligt.

Analys av resultat och bedömning av måluppfyllelsen

Förskolorna bedriver ett seriöst och ambitiöst arbete utifrån läroplanens målområde. Arbetet med likabehandlingsplaner har i viss mån fokuserat arbetet med att ha koll på läget i barngruppen och arbeta förebyggande. Förskolorna uttrycker dock att detta inte är något nytt utan ett arbetssätt som tillämpats länge inom förskolan. Då det är ovanligt inom förskolan med anmälningar och utredningar med anknytning till kränkningar och diskriminering uppfattas gemensamma blanketter för anmälan, utredning och dokumentation som ett stöd och en beredskap om något inträffar. En rad kontroller, egna och andras görs årligen på förskolorna för att säkra miljö och arbetsrutiner. Dessa har med all sannolikhet bidragit till den goda miljö som finns på förskolorna. En risk med allt för många kontroller som blir allt mer omfattande, är att de är så många att de inte

kan tas på allvar. Att samordna och systematisera kontrollarbetet kan vara ett sätt att minska arbetsbördan och samtidigt ha koll på verksamheten.

Barn i behov av särskilt stöd

Det är svårt att dra generella slutsatser om vilket arbetssätt som är det optimala för barn inom denna behovsgrupp, då varje barns enskilda behov är individuellt. Det är ändå möjligt att urskilja att vissa förhållningssätt från vuxnas sida kan gagna barnet i dess utveckling. För barn med särskilda behov inom området kommunikation och samspel finns det behov av att utveckla insatserna. Under kommande verksamhetsår kommer därför särskilda insatser att genomföras för barn med problem inom området kommunikation och samspel och satsningarna kommer att starta inom Fruängens förskoleområde.

Utveckling och lärande

Förskolorna har under flera år haft språkutveckling som utvecklingsområde. Utbildningsinsatser som skett föregående år, bl.a. med språkforskare Veli Tuomela har bidragit till gemensamma målformuleringar och begrepp samt ökad förståelse för och insikt i vad som stödjer barnens språkutveckling. Begrepp som att utmana barnen genom att "ligga snäppet över" barnets kunskapsnivå, skapa rika språkmiljöer, uppmuntra till dialoger och berättande, används som beskrivningar av arbetet. Gemensamma mål och riktlinjer för språkstödjande arbete i förskolan har utformats och praktiserats i ett par år.

Förskoleavdelningen har aktivt drivit att

- Årliga kartläggningar ska göras av vilka hemspråk/ modersmål som talas av barnen.
- Vid inskolning och utvecklingssamtal ska blanketten "språkdomäner" användas som underlag för hur språkstöd ska utformas för de barn som inte har svenska som modersmål.
- Kartläggning och analys av barns språkutveckling skall göras (t.ex. TRAS)
- Självvärdering skall göras (Bruk-språk, Velis språkprinciper)
- Dokumentation ska ske och den skall ge underlag till förskolans planering av verksamhet och utvecklingsarbete.

Uppföljningsperspektiv

Kartlägger och analyserar förskolorna barnens språkutveckling? Vilka metoder används för kartläggning, hur används kartläggningen och vilka resultat kan metoderna påvisa?

Hur sker dokumentationen och av vad?

Vilka metoder används för att utmana barnens språkutveckling och personalens arbetsmetoder.

Arbete och resultat

Då språk och kommunikation varit prioriterat utvecklingsområde under flera läsår uppger förskolorna att det finns en stor medvetenhet kring dessa frågor. Tidigare fortbildningsinsatser har nu fått genomslag i förskolornas arbetssätt. Förskolorna har en teoretisk modell att koppla sitt arbete till och bättre redskap för att arbeta med barnens språk. Förskolorna uppger att de finns en hög medvetenhet hos pedagogerna att vara förebilder med ett nyanserat och vårdat språk.

Förskolemiljöerna utformas och utvecklas också medvetet för att stimulera lärandet och utveckla barnens språk samt kommunikation.

Diskussioner om vilka metoder som ska användas pågår. TRAS (tidig registrering av språkutveckling)- en metod för att observera och främja barnens språk och kommunikation, används på de flesta av stadsdelens förskolor. En arbetsgrupp med representanter från alla förskoleområden diskuterar hur man kan arbeta med TRAS-metoden och fungerar som vägvisare och idéspidare för andra. Det går ännu inte att säga så mycket om och hur observationsmetoden påverkar förskolornas arbete. En enhet redovisar att metoden är ett bra hjälpmedel för barn med behov av extra stöd i språk och begreppsutveckling.

Portfolio används ofta som dokumentationsverktyg. Flera förskolor deltar i nätverk för att utveckla pedagogisk dokumentation och portfolioarbetet som resulterat i tydligare och enhetligare användning av verktygen. Av dem som deltagit i nätverk är det färre som uppger att dokumentationen tar för mycket tid.

Barngruppens storlek och sammansättning uppges vara av betydelse för att barnen skall kunna komma till tals och uttrycka sina tankar och lyssna. Även att tid ges för att "leka klart" och att få lekro som en förutsättning för det lustfyllda lärandet.

Flera enheter nämner kommunikation och språk i vidare bemärkelse som uttrycksform, hit räknas matematik, drama, bild, skapande, rörelse, läs- och skrivutveckling m.m.

Analys av resultat och bedömning måluppfyllelsen

Den långsiktiga satsningen på språkutveckling ger resultat, men det tar tid att få idéer, mål och arbetssätt att genomsyra verksamheten. Förskolorna arbetar mycket väl utifrån läroplanens intentioner och mål men det finns fortfarande utmaningar. I förskoleplan och andra styrdokument framhålls att språk- och kommunikation är

väsentligt för barnens fortsatta utveckling och möjligheter vilket gör att förvaltningen bedömer det som viktigt att fortsätta utvecklingsarbetet och då med det breda perspektivet.

Portfolioarbetet som dokumentationsverktyg är spritt, men upplevs av en del som tidskrävande. Det verkar också finnas en osäkerhet om vad som skall dokumenteras och hur det kan användas som ett stöd i arbete framförallt kring analys och bedömning. Dokumentationen kan även utvecklas och användas bättre som ett redskap i kommunikationen med både barn och föräldrar. De som fått utbildning eller ingått i nätverk kring dokumentation verkar nöjdare med redskapet, vilket gör att man kan dra slutsatser om att det behövs mer kunskap i och om dokumentationsverktygens möjligheter och användningsområden.

Barns inflytande

Nämnden har inte haft några mål för läroplansområdet och inte heller förskoleavdelningen. Förskoleområdena har dock själva formulerat åtaganden här. Många har det också som utvecklingsområde. Barns inflytande behandlas även ofta i samband med/integrerat med arbetet kring normer, värden och likabehandling.

Arbete och resultat

Arbete kring barns inflytande har givit en medvetenhet om att barnens lek och intressen kan påverka förskolans planering och innehåll i verksamhet. Alltså det är inte bara i stunden som val av aktivitet kan ske utan barnens intressen och erfarenheter kan påverka utformning av den fortsatta verksamheten.

Analys av resultat och bedömning måluppfyllelsen

Förskolorna arbetar väl med barns inflytande och har ett väl utvecklat demokratiskt förhållningssätt, visar deras kvalitetsredovisningar, besök och dialoger. Den nya förskoleindikatorn gör att pedagogerna reflekterar över barns inflytande vilket kan förmodas bidra till en utveckling på området. Många förskolor önskar fördjupa sitt arbete med barns inflytande så att barnen förstår och upplever att de är delaktiga.

Förskola och hem

Förskolan dokumenterar utvecklingssamtalen som en grund för samverkan med hemmet, kring det enskilda barnets trivsel, utveckling och lärande. De flesta förskolor tillämpar föräldraaktiv inskolning där föräldrarna aktivt deltar under några dagar i förskolans verksamhet.

Uppföljningsperspektiv

Ingen gemensam insats eller uppföljning av målområdet har skett under 2009 och underlag från aktuell brukarundersökning saknas.

Analys av resultat och bedömning måluppfyllelsen

Enheterna uppfattar att föräldrarna överlag är mycket nöjda med inskolning och utvecklingssamtal.

Förvaltningen bedömer att förskolornas samverkan med hemmet sker utifrån läroplanens intentioner och fungerar mycket väl.

Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet

Nämndmål för målområden fanns för år 2008 men inte år 2009. Rutiner och riktlinjer finns för samverkan mellan stadsdelens kommunala skolor och förskolor. Förskoleavdelningen bjuder in stadsdelens rektorer för de kommunala skolorna i stadsdelen en gång per termin för samverkan. Mellan mötena sker fördjupat arbete i arbetsgrupper.

Förskolor har olika lokala varianter på överlämning/samverkan med skolorna under vårterminen. Någon enhet hade verksamhet hela året innan skolstart.

Förskoleavdelningen har bjudit in alla rektorer inom förskola och skola till möte kring samverkan.

Arbete och resultat

Gemensamma riktlinjer är ett stöd för samverkan och bidrar till gemensam målbild av vad som förväntas av samverkan. Föräldrarna har i god tid fått en samordnad och likvärdig information från de kommunala förskolorna och skolorna om övergång till förskoleklass och när skolorna har informationsmöten.

Forum för gemensam dialog och utveckling har skapats.

Analys av resultat och bedömning måluppfyllelsen

Förskolorna arbetar väl utifrån nämndens mål. Rutiner för samverkan mellan förskola och skola behöver justeras och kompletterats kontinuerligt. Det är angeläget med ett gemensamt forum för att hålla dialoger och utveckling vid liv. De terminsvisa mötena mellan rektorer behövs som gemensam plattform för att hålla gemensamma åtaganden, policies och riktlinjer aktuella och som forum för att utveckling. Informationsflödet mellan förvaltningarna om viktiga händelser kan utvecklas liksom för formerna för samverkan och dess innehåll.

Samlad analys av kvalitetsredovisningen och förslag till åtgärder för utveckling

Förskoleavdelningens uppföljningar av enheternas arbete visar att stadsdelens förskolors arbetar medvetet i enlighet med intentionerna i förskolans läroplan (Lpfö98).

Gemensamma tydliga målbilder och förväntningar av vad som skall presteras bidrar till enhetligare verksamhetsutveckling inom prioriterade områden där kvalitén behöver utvecklas.

Arbetet med att utveckla **systematik** och kvalitet **i verksamheterna** kommer att fortsätta. Kvalitetsarbetet behöver inte bara fördjupas utan också spridas till fler delar och medarbetare. Inriktning på det fortsatta kvalitetsarbetet har presenterats tidigare under rubriken ”Förskoleavdelningens systematiska kvalitetsarbete-**analys av resultat och bedömning av måluppfyllelse**”.

Ett annat utvecklingsområde är hur barns lärande och utveckling kan dokumenteras och beskrivas och ligga till grund för en bedömning av måluppfyllelse. En bedömning av måluppfyllelse innebär att sätta barns lärande och kunnande i relation till läroplansmålen och den verksamhet som bedrivs.

Dokumentationen kan också bidra till att tydligare visa på vad i förskolans arbete som stödjer barnens utveckling och lärande, vilket inte framgår tydligt idag. Det är svårt att göra en bedömning av hur verksamheten har bidragit till lärande om man inte också har fokus på vad som sker med barnen.

För barn med särskilda behov inom området kommunikation och samspel finns det behov av att utveckla insatserna.

Nya styrdokument har tillkommit under året (Stockholms förskoleplan, kulturplan) och en ny läroplan för förskolan är att vänta. Insatser för att genomföra och uppmärksamma nyheter och prioriteringar i styrdokumentet kan bli aktuellt, tex. kring arbetet med naturvetenskap, kultur, samverkan och kvalitet.